

СТ А Н О В И Щ Е

От: *доц. д-р Николай Тодоров Колев*
Департамент „Право“, Нов български университет
Доцент по гражданско и семейно право

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен*
„ДОКТОР“ *по научна специалност в УНСС.*

Автор на дисертационния труд: *Димитър Венциславов Атанасов*
Тема на дисертационния труд: *Отговорност на съдружниците в*
неперсонифициран консорциум за общо поетите
задължения към трети лица

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3266/29.11.2023 г. на Заместник-Ректора по научноизследователска дейност и международно сътрудничество на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Димитър Атанасов придобива средно образование в 91. Немска езикова гимназия „проф. Константин Гълъбов“, град София. През 2015 г. Димитър Атанасов завършва висшето си образование в Юридическия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, а през 2016 г. придобива юридическа правоспособност; през същата година полага успешно и адвокатските изпити. Зачислен е като редовен докторант по Професионално направление 3.6. „Право“, Специалност Гражданско и семейно право, в катедра „Частноправни науки“ към Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство със Заповед № 1013/29.03.2018 г. Издържал е с отличен успех изпитите, свързани с обучението. Стипендиант по програма „Еразъм“ с осъществен студентски обмен в Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, Bonn, NRW, Deutschland. След завършване на висшето си образование е провел изследвания във Forschungsinstitut für mittel- und osteuropäisches Wirtschaftsrecht към Wirtschaftsuniversität Wien, Виена, Австрия.

Докторантът е участвал в редица студентски състезания, където е класиран на призови места, както и на три научни конференции с доклади, касаещи въпроси по темата на неговата дисертация (Годишната научна конференцията на Юридическия факултет на УНСС „Предизвикателства пред правното регулиране в България“, 10.2023 г.; XIII национална конференция на докторантите, постдокторантите и младите

учени в областта на правните науки, организирана от Институт за държавата и правото при БАН, 06.2023 г.; Годишната конференция на VGR на тема „Consortia in Central and Eastern Europe“, проведена в университета в Гданск, 11.2018 г.).

Професионалният път на дисертанта включва работа като юрисконсулт, старши юрисконсулт и главен юрисконсулт на Община Елин Пелин, след което през 2020 г. учредява и става управляващ съдружник на Адвокатско дружество „Атанасов и Атанасов“.

Дисертантът е публикувал 5 статии по теми, свързани с дисертационния труд.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Докторантът Димитър Атанасов е представил дисертационен труд на тема **„Отговорност на съдружниците в неперсонифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица“**. Темата е актуална, включително и в съдебната практика, а в българската литература липсва съвременно цялостно изследване на този въпрос.

Представеният дисертационен труд е с общ обем от 261 страници. Използвани са общо 335 източника, от които 182 на български език и 153 на чужд език. Трудът съдържа общо 803 бележки под линия.

В българската правна теория въпросите на отговорността на съдружниците в неперсонифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица рядко са предмет на статии. Тази отговорност се споменава рядко и като част от курсовете (учебниците) по търговско право, затова трябва специално да се отбележи, че представеният дисертационен труд е първото задълбочено съчинение, което е посветено изцяло на поставения въпрос.

Съчинението съдържа систематично цялостно изследване на отговорността на съдружниците в неперсонифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица, което само по себе си определя неговия приносен характер. Трябва да се отбележи също така, че темата включва въпроси от областта на търговско и облигационно право и граждански процес, затова тя има интердисциплинарен характер. Докторантът не се е притеснил от това предизвикателство и според мен успешно се е справил с необходимостта от комплексен подход към поставените въпроси, което показва дълбочината на познанията му и способността му за научен анализ.

Структурата на работата обхваща увод, четири глави, заключение и библиография, като във всяка глава са обособени отделни параграфи.

Изследването започва с исторически анализ на концепцията за отговорността на консорциума и съдружниците в него в римското частно право, през Средновековието, в първите кодификации и съвременното развитие, включително в България и в правото

на Европейския съюз. В тази глава докторантът ни представя и подробен сравнително-правен преглед на въпроса, като са анализирани законодателствата на страните от германския правен кръг (Германия, Австрия и Швейцария), романския правен кръг (Франция и Италия) и страните на общото право (Великобритания и САЩ). Изведените въз основа на този сравнително-правен преглед констатации и обобщения докторантът след това умело използва и вплита в изследването на специфичните въпроси на отговорността на съдружниците в неперсонифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица.

Глава Втора се занимава с изясняването на правната същност на консорциума, консорциалните дългове и консорциалната отговорност, техните отличителни характеристики и особености. Докторантът по необходимост се спира на понятието за консорциум и неговите проявни форми и правоспособността на консорциума, след което логично преминава към анализ на правния режим на консорциалните дългове и техните разновидности, включително съвместни, неделими, солидарни или разделни консорциални дългове. В дисертацията са разгледани особеностите на консорциалната отговорност като вид гражданска отговорност и нейните форми. Отделено е необходимото внимание на субектите на отговорността – съдружниците в консорциума, като са анализирани тяхната правоспособност, дееспособност и търговско качество.

Следващата съществена част от дисертационния труд (Глава Трета) включва анализ на фактическия състав, пораждащ отговорността. Докторантът задълбочено изяснява отделните негови елементи – поведение, противоправност, вреда, причинна връзка и субективното основание на отговорността (вина и субективни основания извън вината). Интерес представлява изясняването на особеностите на клаузите за ограничаване и изключване на отговорността и отговорността при развален договор.

Глава Четвърта е посветена на границите на отговорността на съдружниците в неперсонифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица, като са изследвани подлежащите на обезщетяване вреди, определянето на стойността на вредите, компенсацията на вредите с ползите и съпричиняването на вредите от кредитора. Работата завършва с изследване на процесуалните въпроси, касаещи реализирането на отговорността, а именно приложимото исково съдебно или арбитражно производство, включително въпросите на подведомствеността, подсъдността, процесуалната легитимация на страните и действието на съдебното решение, както и въпросите на принудителното изпълнение. Заглавието на Глава Четвърта е по-тясно от нейното съдържание. Тя всъщност анализира съдържанието на облигационното правоотношение, част от което е задължението за обезщетение (отговорността) съдружниците, респ. съответните процесуални въпроси на исковия и изпълнителния процес, свързани с реализация на отговорността. Може да се помисли за прецизиране/преформулиране на заглавието, така че то да съответства на съдържанието на главата. От друга страна, може да се помисли също дали процесуалните въпроси да се отделят в самостоятелна глава, с оглед на тяхната относителна тематична обособеност.

В обобщение, дисертантът е обсъдил в пълнота всички въпроси по поставената тема, а направените заключения са добре аргументирани и като цяло могат да бъдат подкрепени.

В дисертационния труд е използван внушителен научен апарат – общо 335 източника, от които 182 на български език и 153 на чужд език. При изследването си докторантът е анализирал относимата съвременна, както и по-стара, българска, както и чужда, правна литература по поставените въпроси, разглеждайки становищата на отделните автори, изяснявайки противоречията в тях и в много случаи допълвайки ги със собствени аргументи, а там където не възприема определени техни виждания, спори с тях, като спорът се отличава с коректност към застъпваните тези, научна етика и обоснована критика. Прави впечатление, че по всеки един дискуссионен въпрос авторът изяснява представените в теорията становища и винаги изразява и обосновава своето лично становище; този подход без съмнение заслужава адмирации.

В допълнение, трудът включва подробен сравнителноправен и исторически анализ. Както се спомена, въпросите на отговорността на съдружниците в непersonифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица рядко привличат вниманието на правната теория, което е неоправдано с оглед на тяхното съществено практическо значение. Изследванията по тези въпроси са оскъдни и в този контекст задълбоченият сравнителноправен и исторически анализ, който докторантът ни представя, сам по себе си може да се определи като приносен момент с оглед на безспорната полза и нужда от такъв анализ не само за правната теория, но и за практиката.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати и приноси

Докторантът разработва поставените въпроси задълбочено, като проявява способностите си за детайлен и критичен анализ. Г-н Атанасов застъпва собствено разбиране по дискуссионните моменти и не се притеснява да аргументира критичната си позиция към действащата правна уредба, съответно да формулира ценни и полезни предложения за нейното усъвършенстване.

Трудът съдържа редица теоретични приноси, освен основния, който вече посочих по-горе – съвременно цялостно монографично съчинение, посветено на отговорността на съдружниците в непersonифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица.

Дисертационният труд съдържа редица приносни моменти, като най-съществените могат да бъдат обобщени, както следва:

1. Дефиниране на понятия за консорциален дълг, като се вземат предвид правоотношенията, в които влизат съдружниците в консорциума; приносен характер има и анализът на различните разновидности на консорциалните дългове (съвместен, солидарен, неделим или разделен консорциален дълг) (с. 99-103).

2. Анализът на особеностите на консорциалната отговорност (с. 115-128), включително на квалифицирания модел на дължима от всеки от съдружниците грижа - грижата на добрия търговец - участник в търговско обединение (консорциум) (с. 161-163; 199; 254), на въпросите, свързани с правния режим и значението на вината на съдружниците като предпоставка на отговорността. Заслужават подкрепа изводът, че в отношенията с увредения кредитор значението на индивидуалната вина на всеки от съдружниците е силно ограничено (с. 178-179; 179-180; 183-184; 199-200; 254-255) и че поначало е достатъчно причината за неизпълнението да може да бъде вменена във вина на един от съдружниците, за да бъде ангажирана отговорността на всеки от тях (с. 178; 179; 199-200; 254).

3. изводите относно въпросите, свързани с екскулпирането и освобождаването от отговорност на съдружниците, включително аргументацията на разбирането, че поначало никой от консортите не може да се екскулпира, като установи, че настъпването на противоположния резултат се дължи изключително на поведение на негов съдружник, а той самият не би могъл да бъде упрекат в неполагане на дължимата грижа (с. 178; 183-184; 199-200; 254); както и разбирането, че за да се освободи от отговорност, консортът трябва да докаже, че конкретните действия на негови съдружници или лица, за които те отговарят, имат извънреден характер, излизат извън всички присъщи за дейността рискове и представляват за него непреодолима сила (с. 172; 184; 199-200; 254-255).

4. приносен характер има и изследването на въпроса за границите и размера на отговорността, компенсацията на вредите с ползите и съпричиняването на вредите от кредитора.

Като достойнство на съчинението трябва да се посочи и подробният анализ на важната и относима съдебна практика. Темата на дисертационния труд предполага такъв анализ и авторът не е пренебрегнал становищата, застъпени от съдилищата, а напротив – отделил е сериозно внимание на съдебната практика. Това показва практическата полза от дисертационния труд, както и уменията на автора да включи в анализа си аргументи, изведени от конкретни практически казуси, които са станали предмет на съдебни решения.

Важно място в дисертацията заемат множеството предложенията *de lege ferenda*, които авторът прави в резултат от работата си. Предложенията *de lege ferenda* са обосновани и като цяло заслужават подкрепа. Тяхното възприемане би способствало за преодоляване на практическите противоречия при приложението на отговорността на съдружниците в неперсонифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица. В частност, заслужава да бъдат споменати предложенията за въвеждане на правила относно представителната власт на съдружниците (с. 110-111; 258-259), задължаването на съдружниците (с. 110-111; 258-259), консорциалната отговорност и нейното разпределение във вътрешните отношения между съдружниците (с. 142; 259).

Дисертационният труд е оригинално творение на дисертанта и не са открити елементи, които биха съставлявали нарушение на правилата за плагиатство.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Приложените статии още веднъж доказват уменията на дисертанта да тълкува и анализира актуални и съществени правни проблеми и да достига до изводи, които са и с практическо значение.

5. Оценка на автореферата

Представеният автореферат е подготвен според приложимите нормативни изисквания и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията. В структурно отношение той се припокрива със структурата на дисертационния труд, като представя в синтезиран вид разглежданите в дисертацията проблеми и техния критичен анализ, както и направените от докторанта изводи по така поставените проблеми.

6. Заключение

Представеният дисертационен труд на тема „Отговорност на съдружниците в неперсонифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица“ трябва да бъде оценен като навременно и задълбочено изследване на незадълбочено разработена досега в българската теория тема с несъмнено практическо значение. Дисертацията съдържа множество приноси моменти, а застъпените в нея тези и изводи в голямата си част са добре аргументирани. Дисертационният труд съдържа научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката, и показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания и способности за самостоятелни научни изследвания.

Предвид гореизложеното, считам, че представеният дисертационен труд покрива напълно нормативните изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“, от Димитър Венциславов Атанасов, редовен докторант в Юридическия факултет при Университета за национално и световно стопанство. Поради което предлагам убедено на членовете на научното жури да гласуват тя да бъде присъдена на г-н Димитър Венциславов Атанасов.

03.01.2024 г.
град София

Подпис: .....
доц. д-р Николай Колев